

відновного правосуддя, практичні аспекти укладання угод і свою роль у кримінальному провадженні та медіації юридичних конфліктів;

студентам-юристам бракує не тільки юридичних знань, але й знань з віктимології, кримінальної психології, конфліктології та ін.;

підготовка юристів до виконання функцій посередників при укладанні угоди про примирення сторін у кримінальному конфлікті може бути успішною за умов прийняття Закону "Про медіацію" (поки що є тільки проект), визначення кваліфікаційних вимог до медіатора, розробки стандартів підготовки та атестації медіаторів, ліцензування установ, які готуватимуть медіаторів і контролювати їх практичну діяльність (хоча б на громадських засадах);

при підготовці медіаторів необхідно приділити належну увагу розвитку навичок візуальної діагностики психічних станів і взаємин учасників перемовин, технологіям управління конфліктами;

слід також приділити увагу психічному стану правопорушника, зокрема визнанню ним провини, завданій шкоди, каяттю й щирому прагненню відшкодувати її та прийти до примирення із потерпілим.

Література

1. Анохин П.К. Эмоции // Психология эмоций: Тексты. - М., 1984. - С. 173; Симонов П.В. Эмоциональный мозг. - М.: Наука, 1981. - 215 с.

2. Арутюнян А.А. Медиация в уголовном процессе: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А.А. Арутюнян. - М., 2012. - 20 с.

3. Землянська В. В. Впровадження відновного правосуддя у кримінальне судочинство України : посібник / В.В. Землянська, Л.Б. Ільковець, В.Б. Сегедін. - К.: Видавель Захаренко В.О., 2008. - 168 с.

4. Зер Х. Восстановительное правосудие: новый взгляд на преступление и наказание / Пер. с англ. М.М. Стерник [и др.]; общ. ред. Л.М. Карнозовой. - М., 2002. - 302 с.

5. Изард К.Э. Психология эмоций / К.Э. Изард; [перев. с англ.]. - СПб.: Издательство "Питер", 1999. - 464 с.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України". - Х.: Одиссей, 2012. - 360 с.

7. Матійків І.М. Тренінг емоційної компетентності: навч.-метод. посібник / І.М. Матійків. - К.: Педагогічна думка, 2012. - 112 с.

8. Микитин Ю.І. Відновне правосуддя у кримінальному процесі: міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні: Автореф. дис. канд. юрид. наук: / Ю.І. Микитин. - Івано-Франківськ, 2010. - 22 с.

9. Нестор Н.В. Запровадження медіації в кримінальному процесі України: Автореф. дис. ... канд. юр. наук / Н.В. Нестор. - К.: КНУ, 2013. - 21 с.

10. Рубштейн Н. Тренінг управління емоціями. 42 простих упражнения, которые научат вас справляться с ревностью, обидой или страхом. И радоваться жизни! / Нина Рубштейн. - М.: Эксмо, 2008. - 256 с.

11. Экман П. Психология эмоций. Я знаю, что ты чувствуешь / Пол Экман; [пер. с англ.]. - [2-е изд.]. - СПб.: Питер, 2010. - 334 с.

12. Ювенальна юстиція: Навчальний посібник / Кол. авторів: А.І. Гусєв, Ю.Б. Костова, Н.М. Крестовська та ін. / За заг. ред. Н.М. Крестовської. - Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. - 243 с.

Цветовой тест отношений. // Общая психодиагностика. - М., 1987. - С. 221-227.

*Меркулова Ю.В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки
ОДУВС
Надійшла до редакції: 18.09.2015*

УДК 351.74.000.378.14(477.74)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В КУРСАНТІВ ОДУВС НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ В ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ПАТРУЛЬНОЇ СЛУЖБИ

Плужнік О. І.

У статті проведений аналіз стану ефективності застосування методики навчання працівників підрозділів патрульної служби, які навчалися на курсах первинної професійної підготовки в ОДУВС, визначені проблемні питання та виведені науково обґрунтовані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: навчальний процес, працівники підрозділів патрульної служби, курсанти.

В статье проведен анализ эффективности применения методики обучения работников подразделений патрульной службы, которые учились на курсах первичной профессиональной подготовки в ОГУВД, установлены проблемные вопросы и выведены научно обоснованные пути их решения.

Ключевые слова: учебный процесс, работники подразделений патрульной службы, курсанты.

The article analyzes the effectiveness of the methods of teaching employees patrol units, who studied at the courses of primary vocational training in OGUVD, established concerns and derived scientifically based solutions.

Keywords: educational process, workers patrol units, students.

Порядок організації навчального процесу для працівників підрозділів патрульної служби, які навчаються на курсах первинної професійної підготовки в ОДУВС, визначено відповідно до Положення "Про організацію навчального процесу на курсах первинної професійної підготовки (спеціалізації) слухачів патрульної служби". Зазначене Положення розроблено відповідно до Закону України "Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України", Положення про організацію курсів первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників

підрозділів патрульної служби, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16.03.2015 № 276, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 6 квітня 2015 року за № 384/26829, Положення про вищі навчальні заклади МВС, затвердженого наказом № 62 від 14.02.2008, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України за № 193/14884 від 11 березня 2008 року, Правил поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України № 155 від 22 лютого 2012 року, Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України № 318 від 13 квітня 2012 року.

Первинна професійна підготовка (спеціалізація) - це процес формування в слухачів спеціальних знань, умінь, навичок і компетентностей, необхідних для виконання обов'язків працівників підрозділів патрульної служби.

Навчальний процес на курсах первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників підрозділів патрульної служби - система організаційних і навчальних заходів, спрямованих на отримання працівниками підрозділів патрульної служби спеціальних знань, умінь, навичок та професійних компетентностей.

На курсах в Одеському державному університеті внутрішніх справ навчаються особи рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ, призначені на посади в підрозділах патрульної служби. Зарахування на навчання слухачів здійснюється наказом ректора Університету.

Організація Курсів базується на навчально-тематичному плані первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників підрозділів патрульної служби (далі - Навчально-тематичний план), затвердженому першим заступником Міністра, який містить перелік навчальних дисциплін, кількість годин, відведених на їх вивчення, та підрозділи, що забезпечують проведення навчальних занять.

Формами організації навчального процесу є всі види занять, установлені законодавством та які передбачені Навчально-тематичним планом. Навчальні заняття проводяться в складі груп, чисельністю до 30 осіб, з числа яких визначаються командири груп. При проведенні занять викладачі (тренери) повинні дотримуватися тематики та інтерактивної методики викладання, що передбачені Навчально-тематичним планом, та обсягів годин, виділених на їхнє викладання.

Нами викладався предмет: "Кваліфікація злочинів та засади кримінального провадження" (24 години). Метою проведення занять є вміння дати правильну кваліфікацію вчинених злочинів та здійснити початкові процесуальні дії.

Відповідно до Навчально-тематичного плану заняття проводиться 2 години (85 хвилин). Умовно, крім першого заняття, навчальний процес починається із написання квіз (20-25 хвилин). Далі йде обговорення складних тестів, дискусія (10-15 хв.). Третя умовна частина заняття - це розгляд практичних завдань (30-35 хв.). Четверта умовна частина заняття - лекція (15 хв.)

Відповідно до тематичного плану щодо визначеної навчальної дисципліни:

Тестування складає 27 % (4 год 30 хв.);

Дискусія - 18 % (3 год);

Практичні завдання - 37 % (6 год. 00 хв.);

Лекції - 18 % (3 год.)

Виходячи із процентного співвідношення, більше уваги приділяється практичним завданням (умовно 31 хвилина); квізам (умовно 23 хвилини), пропорційно розподілені дискусія та лекційне заняття (умовно по 15 хвилин). Слід зауважити, що на лекційне заняття, тобто пояснення нового матеріалу, запропоновано всього лише 18 %, тобто 15 хвилин.

Схема викладання методики

для працівників підрозділів патрульної служби, які навчаються на курсах первинної професійної підготовки в ОДУВС

предмет: "Кваліфікація злочинів та засади кримінального провадження"

Заняття по предмету проводились протягом двох місяців (липень-серпень 2015 року). Всього 14 груп. Заняття проводились різними тренерами за запропонованою методикою.

Таблиця успішності здачі екзаменів

працівниками підрозділів патрульної служби, які навчалися на курсах первинної професійної підготовки в ОДУВС (липень-серпень 2015 р.)

предмет: "Кваліфікація злочинів та засади кримінального провадження"

(тренера різні)

№ п/п	Всього груп	1-14	
1	Загальна кількість слухачів	393	100 %
2	Загальна кількість слухачів, які успішно склали екзамен (отримали від 30 до 60 балів)	384	97,7 %
3	Загальна кількість слухачів, які не задовільно склали екзамен	9	2,3 % (2,29 %)

Таблиця успішності здачі екзаменів

працівниками підрозділів патрульної служби, які навчалися на курсах первинної професійної підготовки в ОДУВС (липень-серпень 2015 р.) в одного викладача

предмет: "Кваліфікація злочинів та засади кримінального провадження"

Групи	2; 3; 13; 14; 15.	
Загальна кількість слухачів	27+27+28+27+28=	100 %
Успішно склали іспит	136	99,27 %
	1	0,7 %

Надані статистичні показники чітко показують велике бажання вчитись, бажання здобути спеціальні знання й отримати вибрану професію. Слухачі відповідально підходять до підготовки до занять.

Слід зауважити, що більшість слухачів - це особи віком 25-35 років. Мають, хоч і невеликий, життєвий досвід і юридичну (і не юридичну) освіту і практику. Більшість із них уже знають, що їм потрібно для досягнення мети. Курсанти такого життєвого досвіду не мають, тому, можливо, це є одним із факторів, що впливає на якість навчання.

З метою вдосконалення навчального процесу в курсантів ОДУВС на прикладі викладання методики для працівників підрозділів патрульної служби, які навчаються на курсах первинної професійної підготовки в ОДУВС (предмет: “Кваліфікація злочинів та засади кримінального провадження”), для покращення засвоєння знань та умінь пропоную:

При проведенні лекції після пояснення кожного питання і висновків або в кінці лекції після загальних висновків дати всім курсантам (студентам) розв’язати одну-дві задачі відповідно до викладеного матеріалу з метою закріпити його. А потім рішення разом обговорити (можлива дискусія).

2) При проведенні семінарського (практичного) заняття застосувати таку сх

Слід зауважити, що в наданій пропозиції включено для розгляду теоретичні питання (теорія). Теорію не виокремлено в навчальному плані на курсах первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників підрозділів патрульної служби (працівників поліції). Ці питання розглядаються при обговоренні тестування, або при рішенні практичних задач, або на лекції.

Пропозиції № 1 та № 2 відповідають тематичному плану щодо відповідної навчальної дисципліни (предмету) і не потребують переробки навантаження та тематичного плану за годинами. Це їх позитивний бік. Додаткова складність - постійна перевірка квізів (це займає додатковий час).

Пропозиція № 3. Заняття проводити за методикою, яка застосовувалась при навчанні працівників підрозділів патрульної служби на курсах первинної професійної підготовки в ОДУВС. Тобто на одному занятті (2 години, що складає 85 хв.) проводити квізи (тестування), обговорення (дискусію), лекцію, розглядати теоретичні питання, розв’язувати практичні завдання. За статистикою,

результати навчання на курсах первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників підрозділів патрульної служби виявились добрими, тому пропонуємо розглянути можливість застосування зазначеної методики при викладанні в курсантів.

Схема

проведення занять за методикою, яка застосовувалась при навчанні працівників підрозділів патрульної служби, які навчались на курсах первинної професійної підготовки в ОДУВС

(Пропозиція № 3)

Позитивним у пропозиції № 3 є те, що за цією методикою вже навчались слухачі, і статистика показала добрий результат.

Складність цієї методики в тому, що буде потрібно переробляти навчально-тематичні плани відповідно до “розчасовки” (по годинах).

Так, у навчальній дисципліні “Кримінальне право” (ФПФДПСЛ) кількість лекцій складає 28 год. у першому семестрі, 18 год. - у другому; кількість семінарських занять - 28 годин у першому семестрі, 18 годин - у другому. Разом за рік 46 годин лекційних і 46 годин семінарських занять. Всього 92 години потрібно буде розподілити по темах відповідно до наданої вище схеми. Вважаємо, що сьогодні така реформа маловірогідна. Але саме за такою схемою й навчають майбутніх поліцейських, а статистичні показники підтверджують ефективність цієї методики.

*Плужнік О.І.,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права
та кримінології ОДУВС
Надійшла до редакції: 16.08.2015*

УДК 343.95

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ПСИХІЧНОГО НАСИЛЬСТВА

Собко Г. М.

У статті розглядаються наукові точки зору різних видатних науковців, як вітчизняних, так і науковців пострадянського простору, щодо поняття психічного насильства. З розглянутих поглядів виділені найважливіші ознаки й запропоновано визначення психічного насильства.

Ключові слова: психічне насильство, насильство, психічний примус.

В статье рассматриваются научные точки зрения различных выдающихся ученых, как отечественных, так и ученых постсоветского пространства, относительно понятия психического насилия. Из рассмотренных взглядов выделены важнейшие признаки и предложено определение психического насилия.

Ключевые слова: психическое насилие, насилие, психическое принуждение.

In the article the scientific opinions of various eminent scholars, both domestic and researchers former Soviet Union, on the concept of psychological violence. Since the considered views highlighted the major features proposed

definition and mental violence.

Keywords: mental violence, violence, mental coercion.

У теорії кримінального права України не існує єдиного визначення змісту такого кримінального поняття, як психічне насильство. Виникає ця складність у зв’язку з тим, що в Кримінальному кодексі України немає переліку термінів та їх визначень, які б значно спрощували тлумачення термінів, які використовує законодавець у КК України.

Проблему насильства як кримінально-правової категорії досліджували багато науковців, як українських, так і науковці пострадянського простору, а саме: Ю.М. Антонян, Р.А. Базаров, Ю.В. Баулін, П.С. Берзін, Є.А. Гамаюнова, В.К. Гришук, В.Г. Громов, О.М. Гумін, С.О. Гуртовенко, Ф.Б. Гребьонкін, Є.Г. Веселов, В.П. Ємельянов, В.Г. Зарипов, А.Ф. Зелінський, А.О. Йосипів, О.О. Кваша, В.В. Козлов, М.В. Костицький, О.М. Костенко, О.І. Коростильов, П.П. Михайленко, В.О. Навроцький, Ю.Є. Пудовочкін, С.В. Расторопова, С.Н. Табакової, А.А. Тер-Акопов, Р.А. Сабітов, О.Д. Чернявський, Н.П. Шевченко та інші.

Перше визначення поняття “насильство” було